

ALİ CANİP [YÖNTEM] II*

Martin Hartmann**

- {Ömer Seyfettin:} Ali Canip Bey'in sevdiğim bir şiiri daha: "Kurbağalar"¹ [Martin Hartmann: Önce *Genç Kalemler* dergisinin 8. sayısının 137. sayfasında yayımlanan söz konusu şiir metnini ve Ömer Seyfettin'in bununla ilgili *Nevsal-i Millî*'nin 304. sayfasında 2. satırdan 38 satıra kadar olan değerlendirmelerini, -şimdiye kadarki değerlendirmeleriyle aynı minval üzere yürüdüğünden-buraya almıyorum. {Her ne kadar Hartmann, Ömer Seyfettin'in "Ali Canip Bey ve Sanatı" başlıklı yazısının bu kısmını atlayıp sayfa 304. satır 29'a geçtiğini belirtse de anlam bütünlüğü dolayısıyla bu kısmı da yani Ali Canip'in Albalat'dan söz edeceği paragrafa kadarki yeri, altını çizerek, olduğu gibi aktarıyoruz.}

* Ali Canip [Yöntem]in yan sayfadaki fotoğrafı için kaynak: Taha Toros arşivi.

** Martin Hartmann, *Dichter der neuen Türkei / Yeni Türkiye'nin Şairleri*'nde, Ömer Seyfettin'in 1914 tarihli *Nevsal-i Millî*'de Ali Canip için yazdığı "Ali Canip Bey ve Sanatı" başlıklı biyografiyi / hayat hikâyesini, bazı eklemeler ve çıkarmalarla Almancaya çevirerek olduğu gibi almış. Biz, Hartmann'ın Ömer Seyfettin'den çevirdiği metni; bir daha Türkçeye çevirmek yerine, onun *Nevsal-i Millî*'deki özgün biçimini Hartmann'ın eklemeleriyle birlikte 805. sayımızda olduğu gibi vermeye devam edeceğiz. Ancak orada metni ikiye böleceğimizi söylesek de ilgisini sıkı kaygısıyla söz konusu metni üç bölüm hâlinde yayımlayacağız. Yine I. bölümde olduğu gibi burada da Hartmann'ın çevirmediği, atladığı ya da çıkardığı cümleler, altı çizilerek gösterilecektir: krş. Ömer Seyfettin, "Ali Canip Bey ve Sanatı", *Nevsal-i Millî*, s. 304-310; Martin Hartmann, "Ali Dschanib", *Dichter der neuen Türkei*, (Yayımlayan: Georg Kampffmeyer), Der Neue Orient, Berlin 1919, s. 102-105. *Nevsal-i Millî*'de sayfa 304, 1. satır ve sayfa 310, 4. satır arası. Hartmann'da sayfa 102, satır 11'den sayfa 105'te 20. satırın ortasına kadar.

KURBAĞALAR ²

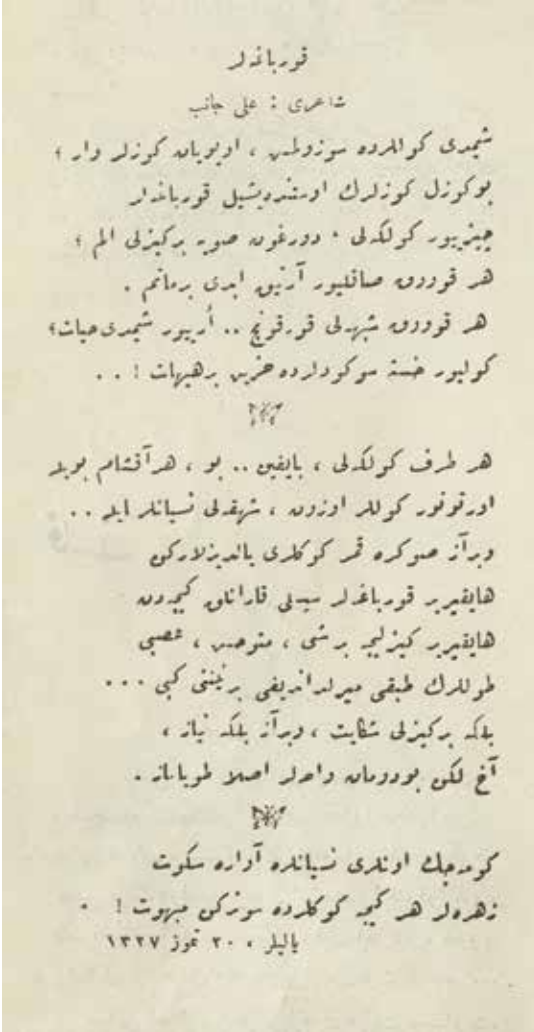
Şimdi göllerde süzölmüş uyuyan güzeller var;
Bu güzel gözlerin üstünde yeşil kurbağalar
Çiziyor gölgeli, durgun suya bir gizli elem;
Her kavuk saklıyor artık ebedî bir matem.
Her kavuk şüpheli, korkunç... Eriyor şimdi hayat;
Gülüyor, hasta söğütlerde hazin bir heyhat!..

Her taraf gölgeli, baygın... Bu, her akşam böyle
Örtünür göller uzun, şekalı nisyanlar³ ile...
Ve biraz sonra kamer⁴ gökleri yaldızlarken
Haykırır kurbağalar sisli, karanlık geceden
Haykırır gizlice bir şeyi, mütevahhiş⁵, asabi
Dulların tıpkı mırıldandığı bir ninni gibi...
Belki bir gizli şikâyet, ve biraz belki niyaz⁶,
Ah lakin bu duman vahalar asla doyamaz.

Gömecek onları nisyanlara avare sükût⁷
Zühreler⁸ her gece göklerde sönerken mebhût!¹²

Yine Hartmann'ın söz konusu metninde dipnotlar bulunmaktadır. Bunlar alt metinde, bizim dipnotlarımızla karıştırılmaması için "Hartmann:" biçiminde verilmektedir. Büyük ölçüde Martin Hartmann'ın yazım ve noktala işaretlerine uyulmaya çalışıldı. Ancak yazarın alıntıladığı özgün metnin yazım ve noktalama işaretleri de karışıklığa yol açmadığı durumlarda gösterildi. Hartmann kendi metninde, hem köşeli [] hem de yay ayrıç () kullanmaktadır. Dolayısıyla bizim açıklamalarımız kaşlı ayrıç { } içinde gösterilmektedir. Ayrıca alıntılanan metin, yeni harflere aktarılırken çeviri yazı işaretleri kullanılmadı. Söz konusu yazımda uzunlukların gösterilmesinin zorunlu olduğu durumlarda düzeltme işaretinden " ^ ", ayın ve hemzelerin gösterilmesinin zorunlu olduğu durumlarda kesme işaretinden "' " yararlanılmıştır. Yine de yazımızda karışıklığa yol açar endişesiyle genelde uzunlukların, ayın ve hemze gibi ses değerlerinin yeni yazıya yansıtılmasından kaçınılmıştır. Söz konusu her iki metin karşılaştırılarak -bütün açıklamalarıyla birlikte- Mustafa Atiker tarafından yayımlanmaktadır.

- 1 Ali Canip, "Kurbağalar", -Yalılar, 20 Temmuz 1327 (2 Ağustos 1911)- "şiiir": *Genç Kalemler*, C II, No. 8, (1327), s. 137.; *Genç Kalemler* dergisi (Hazırlayanlar: İsmail Parlatur, Nurullah Çetin)), TDK Yay., Ankara 1999: C II, S 8, s. 235.
- 2 Ali Canip, "Kurbağalar", -Yalılar, 20 Temmuz 1327 (2 Ağustos 1911), *Genç Kalemler*, C II, No. 8, (1327), s. 137.
- 3 Hiçkırıklı unutuşlar.
- 4 Ay.
- 5 Korkmuş.
- 6 Yalvarış.
- 7 Başiboş sessizlik.
- 8 Yıldızlar / Çoban Yıldızları.
- 9 Şaşkın.

Bu göl Ahmet Haşim Bey'in (Göller)inden değildir. İçinde ne kuğular var, ne de kenarında (fağfur¹⁰ kaseler) ...Heykeller ve ilh... Bu Türk ilinin, hani Rumeli'nde gördüğümüz göller yok mu? İşte onlardan... Yeşil kurbağaları, hasta söğütleri, şüpheli, korkunç kovukları var. Son iki mısraa dikkat ediniz. Şarkın sakın fakat bir fecaate, bir maceraya bakar gibi susamış bir gecesinde kurbağalar tıpkı önde yalnız kalmış dulların yavrularına mırıldan[dıkları] ninni gibi mütevahhiş ve asabi haykırırlar değil mi? Bunda biraz niyaz ve biraz şikâyet vardır. Şimdi son iki mısraa gelelim; bu ferhat, şarkın ezeli nişyan eliyle sabahleyin silinir: (Zühreler her gece göklerde mebhût sönerken avare sükût onları nişyanlara gömer.) değil mi? İşte şarkın bir sahifesi daha...

{Antoine} Albalat der ki: “Üslup fikirlerle şekil ve şekille fikirler yaratmaktır. Muharrir yeni bir şey iddia için hatta ke-

lime bile yaratır. Üslup mütemadi bir yaratıştır. Tanzim, tabir, şive, ıstılah, kelime ve hayal yaratmak.” Ali Canip Bey de hiç klişe kullanmıyor. Fikirleriyle, hisleriyle şekiller yaratıyor. *Türk Yurdu*'nda, “Millî Edebiyat Meselesi” makalesinde diyor ki: “Beşer nihayeti gelmez bir yolda çılgınca koşuyor. Koştukça yeni bir âleme doğuyor,{ } yeni masnuaların, yeni mefhumların karşısında bulunuyor; Ve işte her kavim bu yeni şeylere delalet edecek yeni kelimeler “ibda” ediyor; bu yeni kelimelerden mürekkep lisan o asrın umumi natıkası demektir ki malik olmayanlar da istinsah ede ede noksanlarını

10 Çin işi, porselen.

ikmale gayret ederler; Türkçemizde aéroplane mukabili tayyare ve *idéale* mukabil mefkure kullanmağa başlamamız gibi. *Réalitéye* karşı “şeniyet” bu kabildendir{.}¹¹ Hülasa her kavmin ilim lisanı gittikçe lafızlarını arttırır, ve gittikçe zenginleşir{.}¹² Fakat yine her kavmin bir “sanat lisanı” vardır ki o yeni kelimelere ihtiyaç göstermez; mevcut kelimelere yeni manalar verilmesini ister: Ediplerimiz eskiden beri bu hakikatten gafil oldukları için dilimizi lüzumsuz ve yabancı kelimelerle doldurmuşlardır: Kız varken duhter; yıldız varken ahter, kevkebe, sitâre, necm; alın varken nâsiye, pîşânî ve ilh...”

Mevcut kelimeye yeni mana nasıl verilir? Misal:

Yeşil denizleri bir gizli raşe örterken
Mesafelerde söner ince, gölge bir yelken...

Burada “gölge” yeni bir manaya bürünüyor, isim iken “sıfat” oluyor. Gölge bir yelken...{Martin Hartmann Ömer Seyfettin’in metnini Almancaya çevirmeyi burada keserek Ali Canip’in “Kelebekler” şiirine atlıyor. Biz metnin anlam bütünlüğünü bozmak istemediğimizden atlanılan yerleri, yine altını çizerek buraya alıyoruz.} Fakat bunu sırf yeni bir mana vermek için yapmamalı. Uzakta bir yelkene bakmalı. Dapre natür {d’après nature / tabiata göre} bir tasvir için çalışmalı, o her şeyden evvel “gölge bir yelken” değil midir? “Yıldırım”¹³ manzumesinden birkaç satır nakledeyim:

Yeşil denizleri bir gizli raşe¹⁴ örterken
Mesafelerde söner ince, gölge bir yelken...

Örer ağaçlara bir uyku hasta bir rüzgâr,
Eriş, dumanlaşır avare hisli yapraklar,
Ve ansızın şu beyaz, sisli asumanı boğar
Büyük, feci, ebedi darbe darbe isyanlar...

Yağmur yağmadan evvel denize bakınız. Yeşildir değil mi? Aynı zamanda durgun... Bazı yavaşça, bir rüzgâr buruşturur. Bir (gizli raşe) ... Evet, şarkın hasta bir rüzgârı ağaçlara bir uyku örer! O zaman yapraklara dikkat ediniz. Ne {ka}dar hislidir. Eriş ve dumanlaşır. Sonra gök gürültüsü (darbe

11 *Nevsal-i Millî*’deki metinde buraya nokta yerine yanlışlıkla soru işareti konulmuştur.

12 *Nevsal-i Millî*’deki metinde buraya nokta yerine yanlışlıkla soru işareti konulmuştur.

13 *Nevsal-i Millî*’deki metinde “yıldırım” sözcüğü yanlış yazılmış; y’den sonra “ı” sesini verecek ikinci bir y harfi yerine be harfi konulmuştur.

14 Titreyiş.

darbe isyanlar...) Türkçenin son (tekâmül devresi)¹⁵ni kim “son nefes” gibi kudretsiz buluyor? Ben ona şu satırları okurum:

Sükûta düşmanım ey dev sedası ben artık,
Bütün bu matemi sen haşmetinle¹⁶ ez, yak, yık?

Gürülde, hırpala, bir şey bırakma, ağlatma
Sakın bu kahreden avaza merhamet katma! ...

Sükûta düşmanım ey yıldırım ki bir darben
Susan karanlığı çıldırtır, inletir birden.

Bu hasta sahada tufanlar, istiyorsan eğer
O kanlı kuvveti sen bir dakikacık bana ver;

Her aczi, her mütemadi¹⁷ sükûtu parçalayım;
Bu öksürüklü karanlıktan intikam alayım;

Bütün ufukları örtsün huruş eden kanlar;
Büyük, feci, ebedi darbe darbe isyanlar!...

Bu mısralardaki kuvvetli ifade Türkçenin işlenmiş bir lisan olduğunu anlatmaz mı?

{Hartmann; Ömer Seyfettin’in burada Ali Canip’in “Kelebek” adlı bir başka şiirine yer verdiğini, adı geçen şiirin *Genç Kalemler* dergisi, sayı 6, sayfa 104’te olduğunu, Yalılar 8. 6. 1327 hicri ve köşeli ayraç içinde 21.6.1911 miladi biçiminde tarihlendiğini ve yine köşeli ayraç içinde aruzun hafif bahriyle yazıldığını belirtir. Aşağıdaki açıklamalarıysa “Hemen iki fırçada bir resim meydana çıkararak ressamlar gibi” cümlesi dışında özetleyerek çevirecektir. Doğrudan alıntılanan yukarıdaki cümleye de köşeli ayraç içinde sayfa 306, satır 19 bilgisini ekler. “Gerçekte bu şiircikte (dize dağılımı 3+3+4 biçiminde yalnızca üç kıtalık) kendine özgü bir şeyler ve şöyle biter.” diyerek yine metni atlayıp “Kelebek” adlı şiirin yalnızca son kıtasını Al-mancaya çevirir. Metnin anlam bütünlüğünü bozmak istemediğimizden şiirin son kıtasına kadar olan bölümü de buraya alıyor, bir başka deyişle-atlanan cümlelerin altını çizerek- metni okumaya kaldığımız yerden devam ediyoruz.}

15 Gelişim evresini.

16 Ulu duruşunla.

17 Sürekli.

Bir gece... Bir yaz gecesi... Pencere açık... Şair dalgın... “Mavi bir gölge.” içeri giriyor, bakıyor ki bir kelebek... Bu zavallı yanıyor. Küçük bir levha... Sade fakat düşündüren, yine sade ve küçük düşündüren bir levha... Şair bunu tasvir etmek istiyor, ama Süleyman Nazif Bey gibi değil, Halit Ziya Bey gibi de değil... Hemen iki fırçada bir resim meydana çıkaran ressam gibi... Öyle ki her şeyi küçük; vezni, kelimeleri... Sonra her şeyi samimi...

KELEBEK

Mavi bir gölge uçtu pencereden;
Baktım avare bir küçük kelebek!
Yaramaz, geldi kim bilir nereden?...

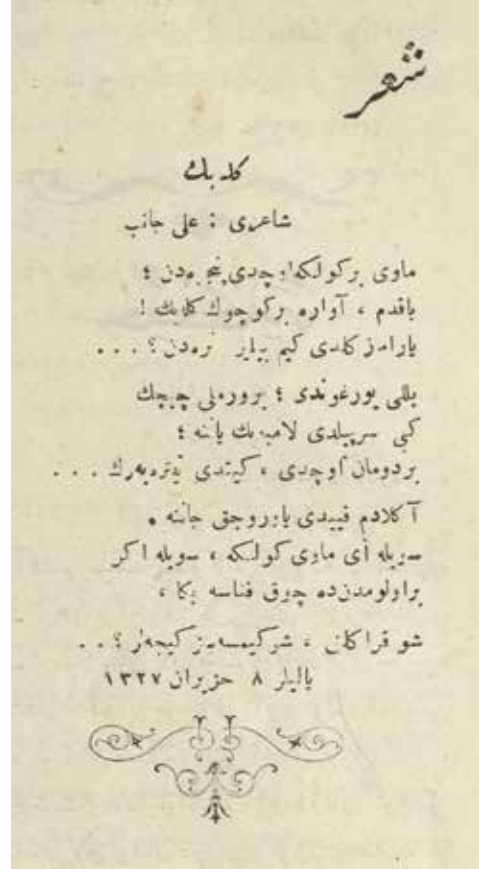
Belli yorgundu; bir veremli çiçek
Gibi serpildi lambanın yanına;
Bır duman uçtu, gitti titreyerek...

Anladım kıydı yavrucak canına,
Söyle ey mavi gölge, söyle, eğer
Bir ölümden de çok fenaysa bana
Şu karanlık, şu kimsesiz geceler?...

İşte Yeni Lisan... İşte Süleyman Nazif Bey’in garaz bağladığı hakiki edebiyat lisanı...

Şair Ali Canip Bey bir aşk çocuğudur. Akrabalarında yaşlı bir hanım bana anlattı. Henüz altı yaşında yokmuş. Annesiyle Galata’da bir akrabalarının evine misafir giderlermiş. Orada komşu bir Alman ailesi oturmuş. Ve bu ailenin daha küçük bir kızları varmış ki Ali Canip Bey ona “Minik” dermiş. Mavi gözlü, sarı saçlı bir kız... İşte bütün güzelliğin ondaki intibai!... Misafirlikten kalkıp kendi evlerine gelince hep bu minimini Alınan kızını düşünür, ağlar, huysuzluk edermiş.

[Hartmann: Bundan sonra sayfa 307’nin 8. satırından sayfa 308’in 9. satırına kadar aşkı terennüm eden birkaç şiir var. Birkaç dize dil yönünden eleştirildikten sonra, asıl dönüm noktasını oluşturan şiir “Git” geliyor. 308. sayfanın 7. ve 19. satırlarında yer alan bu şiir aruzun muzari bahriyle

yazılmış ve önce *Genç Kalemler* dergisi, sayı 6, sayfa 105'te çıkmıştır.] {Biz, Hartmann Ömer Seyfettin'in metnini "Git" şiirine kadar bu biçimde özetlediğini, daha doğrusu atladığını belirtse de bu atlanılan cümlelerin altını çizerek metne dönelim.}

Şair büyüyüp yazmağa başlayınca hep aşkı terennüm etmiştir. Bir manzumesinde

Benim aşkı, bu bir çiçek ki uzun
Ömrü yoktur; hemen solar ve erir;
Kır: kopar; her yerinde bir solgun
Tazelik var ki bak ne hoş ezilir...

der, ve:

Kır, kopar, lakin atma, sakla onu;
Bir zaman sonra bir hediye olur
Sana öksüz, hazin, bükük boynu

diye yalvarır.

"Gecelerimiz" şiirinden birkaç parça alıyorum:

Elem şebabımızın hakkıdır ve ağlamayan
Her aşk evet ne kadar sahte bir muhabbettir;
Ve saklanırsa elem belki bir cinayettir.

Bakin denizlere hicran bakışlı dalgaların
Şu taşlar inciterek gizli gizli her yerini
Nasıl kanattıyor incecik kederlerini.

Ve siz de ey büyük, ey hasta ey sevimli kadın
Biraz gururumu yerlerde şöyle ağlatınız;
Biraz bu kalbime en doğru aşkı anlatınız!

Sönük, müzeyyen¹⁸ geceler öptü sildi bizi;
Sema¹⁹ yok işte; uzaklarda zühreler eriyor,
Karanlık en acı, en sisli perdeler geriyor.

Biraz karanlığa yaklaştırın şu kalbinizi;
Yazıktır aşkıyı hissettirin, yeter, başımı
Biraz da okşamayın, silmeyin bu gözyaşımı

18 Süslü.

19 Gökyüzü.

Bu şiiri Ali Canip Bey Yeni Lisan'ı iyice tetkik etmeden yazmıştır. İçinde lüzumsuz yabancı kelimeler vardır. Mesela ilk mısraındaki “cebin” kelimesi... “alın” ile arasında anatça nuance bir fark olmadığından cebin, pîşânî vesaire kullanmak edebî bir günah, millî bir cinayettir. İşte diğer bir manzumesi:

{Hartman “Git” için “Burada şair şaha kalkıyor: Bu dizelerde, dizginlenmesi zor bir dik kafalılık var” diyerek, söz konusu şiiri Almancaya 4. beyitten / ikilikten başlayarak çevirmektedir.}

GİT

Aşkın ben inledim en uzun, en hazinini,
Git, ah uzatma ellerin aldatmasın beni.

Kalbimde istemem yine bir ukde kalmasın,
Git mavi gözlerindeki rüyaya dalmasın.

Ben korkarım güzelliğinin ruhu pek ateş,
Ben korkarım o ruha büyük yıldırımlar eş.

Bir ses içimde acze “felaket, ölüm!” diyor.
Kalbim ezilmek istemiyor, ezilmek istiyor!

Kalbim ezilmek istemiyor, girye,²⁰ ses, figan²¹
Bunlar bütün bu andaki düşmanlarım inan!...

Git sönmesin içimdeki isyan emellerim,
Git ben de ağlamak değil, ağlatmak isterim.

Öteki manzumesinde ezilmek isterken bunda ezilmek istiyor. Bu tahavvül, bu ruhi tahavvül her gün şiddetleniyor. Nihayet “Şarkın Ufukları” meydana geliyor. Türklerden hiçbir şair Şark'ın miskin tevekkülüne isyan ederken bu kadar muvaffak olamamıştır. Herkese soruyorum. Tevekküle karşı bu şiir kadar haykıran diğer bir manzume bulurlarsa bana gösterversinler. İddiamdan vazgeçerim:

[Hartmann: “Şarkın Ufukları” aruzun muzari bahriyle yazılmış, önce *Genç Kalemler* dergisi, sayı 21, sayfa 2 ve 3'te yer almış, daha sonra Altın Armağan, sayı 2, sayfa 45'te de yayımlanmıştır. Nevsal-i Millî'de sayfa 308, satır

20 Ağlama, gözyaşı.

21 Acıyla haykırma.

26 ve sayfa 309, satır 10 arasında bulunmaktadır. Almancaya çevirisi şöyle:]

ŞARKIN UFUKLARI

{*Büyük Kardeşim Ziya'ya*}²²

Daldım gözünde vehm uyuyan susmuş ufkuna.
Ey Şark, kanmadın mı asırlarca ufkuna?

Hâlâ huşua²³ kubbeler en hisli bir penah,²⁴
Hâlâ mağaralarda tevekkül diyen bir ah,
Hâlâ kavuklarında öter baykuş evlerin,
Hâlâ köpek sedaları serper sokakta kin,
Hâlâ hurafeler yaşatır her çürük kafes,
Hâlâ beşik gıcirtısı, hâlâ o tozlu ses...

Yükselmeyen tazarruun²⁵ ey Şark bitmiyor,
“Hayye ale'l-felah”²⁶ını gökler işitmiyor.

Sönsün semalarında sükûn²⁷ işleyen seher,
Dönsün zeminlerinde de isyana secdeler,
Diz çökmesin sağır göğe öksüz duaların,
Yaksın bütün ufukları artık belaların,
Her zulmü, kahrı boğmağa bir parça kan yeter,
Ey Şark uyan, yeter, yeter, ey Şark uyan yeter...

Ben bu şiire yaklaşır ikinci bir şiire edebiyatımızda rast gelemiyorum. [Hartmann: Bu cümleyi sayfa 309, satır 13'ten başlayan kısa ama bilgilen-dirici, özel bir açıklama izliyor: Hece Vezni ve Ali Canip]

Hece Vezni ve Ali Canip

Şüphesiz istikbal veznimiz hece vezinleridir. Ve Emin Bey bir kahraman, bir müceddit²⁸ büyük, pek büyük bir adamdır.²⁹ Hece vezinlerinde başka

²² Nevsal-i Millî'de bu ithaf yoktur.

²³ Derin saygıya.

²⁴ Sığınak.

²⁵ Yakarışın.

²⁶ “Haydi kurtuluşu”yı.

²⁷ Durgunluk.

²⁸ Yenileyici.

²⁹ Hartmann: Burada tuhafıma giden yanlış bir hüküm var; yukarıdaki sözlerden yalnızca, Mehmet Emin'in hece veznini edebiyata yeniden sokan kişi olarak görüldüğünü

bir ruh vardır ki Emin Bey onu bulamamış ve yazık ki son zamanlarda yazan genç ve muktedir şairler de bu ruhu bulmağa muvaffak olamamışlardır.

Türklerin en hassas, en ince, en mükemmel şairi Celal Sahir Bey bile henüz muvaffak olamadı. Hece vezinlerinde de klişecilik hüküm sürmeğe başladı. “Gül ile Bülbül” gibi dağ gelir gelmez “yüce” de gelmeğe başladı. Ali Canip Bey bu klişecilikten başını kurtarmağa çalıştı. İşte hece vezniyle, millî aruzla bir şiiri: [Hartmann: Bu cümlelerin arkasından, “Turan’ın Yolu” şiiri geliyor. Kafiye şeması abba / abba / cddcc biçimindedir. Şiir, dizeleri 6+5 hece ölçüsünde, üç serbest kurgulanmış kıtadan oluşmaktadır. Bulunduğu yer: Sayfa 309, satır 20’den sayfa 310, satır 4’e kadar.]

TURAN’IN YOLU

Ufuklar uyurken tan yeri attı;
Gecelerden korkan, gizlenen şeyler
Çıktı gölgelerden hep birer birer,
Seherin nuruna biraz ruh kattı...

Karşımdaki dağlar büyük, kat kattı.
Çıktım, çıktım; düşer gibiydi her yer
Dedim: “Yükselişler böyleyse eğer
Alçaklarda beni neler aldattı?...

Dağlar cevap verdi, dedi: “Türk oğlu
Daha çık yukarı baş döndürücü
Uçurum da olsa yeter Türk gücü”
Çıktım, çıktım; güneş büsbütün doğdu,
Altın saçlarıyla zulmeti boğdu:
Göründü karşıdan Turan’ın yolu...³⁰

anlayabiliriz. Ashında hece veznine büyük ölçüde kullanan ilk kişi Abdülhak Hamit’tir, bk. s. 17. {Buradaki sayfa numarası 17, Hartman’ın kendi kitabı *Dichter der neuen Türkei*’a bir göndermedir.}

- 30 Hartmann: Yukarıdaki anlatım tarzı Goethe’nin {Faust trajedisindeki} şiirlerinden biri olan “Zueignung”, “İthaf”tan ya da ikinci bölümün başında geçen die Morgenstimmung des Faust / sabahleyin Faust’un ruh hâlinde etkilenmiş de olabilir, bu zevk ve becerisi onun gerçek bir şair olduğunun da göstergesidir. Bunun yanında Faik Ali’nin *Tulu* adlı şiiri (bk. s. 37) bunaltıcı bir söz cambazlığı olarak kalıyor. {Buradaki sayfa numarası 37, Hartman’ın kendi kitabı *Dichter der neuen Türkei*’a bir göndermedir.}